

Skogshistoriska Sällskapets belöning Örtugen 2021

Örtug nummer 59 tilldelas **Mats Nylinder och Hans Fryk** för deras bok *Gamla sågar*, utgiven år 2020.

Mats Nylinder och Hans Fryk har i ord och många bilder skildrat 101 av de en gång mer än 10 000 byasågar som genom tiderna funnits i Sverige. Via tålmodigt sökande i olika arkiv och genom kontakter med lokala hembygdsföreningar fick de ihop en lista med 140 sågar som de sedan besökte. Urvalet skedde utifrån kriterierna att sågarna skulle vara anlagda på 1800-talet och det skulle finnas vattenhjul eller turbiner kvar. Drygt hundra av dem uppfyllde dessa kriterier och det är de som dokumenteras i boken.

Läsaren (och tittaren) får följa med på en resa som går över hela landet till, idag ofta undangömda platser där traktens bönder med hjälp av rinnande vatten, vind eller ånga, sågade virke till plank och bräder. De båda författarna uttrycker i boken stor respekt för dem som skapade byasågarna. Hur de för hand anlade dammar, byggde vattenrännor och konstruerade vattenhjul. Och hur man gick samman för att finansiera inköp av sågblad och kuggväxlar.

Dokumentationen skedde i sista minuten. Flera av sågarna lades ned för mer än ett sekel sedan och naturen är på de flesta håll i full färd med att återta vad människorna en gång byggde upp. På andra ställen har förfallet inte gått lika långt och här och var finns sågar i körbart skick, nogsamt underhållna av lokala hembygdsföreningar.

Skogshistoriska Sällskapet anser att Mats Nylinder och Hans Fryk genom engagemang och betydande personliga insatser lyft fram och tydliggjort en viktig del av den svenska skogshistorien vars fysiska rester inom en snar framtid till stor del kommer att vara försvunna.

Grattis till Örtugen nr 59 önskar
Skogshistoriska Sällskapet

Skogshistoriska Sällskapets Örtug

Örtugen är en utmärkelse som tilldelas personer som gjort värdefulla insatser inom Sällskapets verksamhetsområde. Speciellt uppmärksammas insatser inom den skogshistoriska amatörforskningen. Örtugar kan även ges till studenter som skrivit förtjänstfulla skogshistoriska uppsatser. Högst tre Örtugar per år delas ut och utdelningen sker oftast i samband med Sällskapets årsstämma. En Örtug består av ett diplom och en penningssumma (f. n. 5 000 kr). Örtugar har delats ut sedan 1995. Styrelsen i Skogshistoriska Sällskapet beslutar om utdelning av Örtugar.

Örtug var ett medeltida mynt som först slogs på Gotland på 1300-talet.